

Ympäristöministeriö

Asia

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi.

Esityksen tavoitteena on uudistaa alueidenkäyttöä koskevat säännökset Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Uusi alueidenkäyttölaki muodostuu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusta ja merialuesuunnittelua koskevista säännöksistä (nykyisen alueidenkäyttölain lukujen 1–10 a ja 24–26 a alueidenkäytön suunnittelua koskevat pykälät)

Esityksen tavoitteena on uudistaa alueidenkäyttöä koskevat säännökset Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Esityksen tavoitteena on myös, että alueidenkäyttöä koskevia säännöksiä uudistettaessa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun tulevaisuuden haasteista, muuttuvasta toimintaympäristöstä sekä aluehallinnon rakenteiden muutoksista aiheutuvat kehittämistarpeet. Lisäksi uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja sujuvoittaa alueidenkäyttöä koskevia säännöksiä ja tehdä niihin tarvittavat lakitekniset ja kielelliset korjaukset.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön linkin kautta. Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 11.7.2025.

Lausuntopalvelussa on sekä lausuntopyyntö että luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=e92c21ba-a798-43a0-9fe1-1ba4b63ca95c>

Ristijärven kunnan lausunto

Ristijärven kunta yhtyy Kainuun liiton lausuntoon ja antaa kommentit alueidenkäyttölain esityksen seuraaviin kohtiin.

8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Lakiluonnoksessa esitetty lisäys tuulivoimalan ja asutuksen välistä vähimmäisetäisyyttä koskevasta säännöksistä ei ole tarkoituksenmukainen ja siitä tulee luopua. Kuntien itsehallintoa ja kuntien mahdollisuuksia kaavoittaa tuulivoima-alueita alueellaan ei tule rajoittaa kategorisella etäisyyssääntelyllä. Etäisyyssääntelyesitykseen liittyy monia epävarmuustekijöitä ja se voisi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia mm. elinvoimaan, ympäristöön ja energian saatavuuteen siellä, missä sitä tarvitaan. Kategorinen etäisyyssääntely ei ole tarkoituksenmukainen, koska alueet ja niiden olosuhteet vaihtelevat eri paikoissa, samoin kuin tilanteeseen sopiva etäisyys. Mikäli esitys astuisi

voimaan, kuntien mahdollisuudet saada tuloja tuulivoimasta heikkenisi merkittävästi. Potentiaalisten ja teknistaloudellisesti kannattavien tuulivoima tuotantoalueiden määrän merkittävä väheneminen kaikkialla Suomessa myös esimerkiksi Kainuussa Ristijärvi mukaan lukien, aiheuttaisi negatiivia taloudellisia vaikutuksia.

Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen ja minimointi vaikeutuisi, kun maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolella sijaitsevat tuulivoima-alueet sijoittuisivat entistä erämaisemmille alueille. Asutukseen kohdistuvien haitallisten vaikutusten välttäminen ja minimointi on mahdollista voimassa olevan lain puitteissa ja kunnallisen demokratian kautta.

8x etäisyys tuulivoimayleiskaavan sijoituessa maakuntakaavan ulkopuolelle on ongelmallinen, sillä uusia hankeaihoita ei saada nopeasti maakuntakaavaan mukaan. Tämän lisäksi puututaan kunnan itsehallinto-oikeuteen ja annetaan mahdollisesti yhdelle tai parille kiinteistön omistajalle mahdollisuus vaikeuttaa tai estää hankkeen toteutuminen, jota kuntapäätäjät kannattavat ja joka loisi elinvoimaa kuntaan sekä vakauttaisi kuntataloutta ja toisi täten hyötyjä tuhansille vakituksille asukkaille. Todettakoon myös, että tällä lienee toteutuessaan vaikutus tuulivoimapuistojen kokoon ja ylipäättään siihen toteutuvatko nyt suunnitteilla olevat vihreän energian hankkeet.

Lakiesityksen perustelujen mukaan tilanteessa, jossa osa tuulivoimayleiskaavassa osoitetuista tuulivoimaloista ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle, vähimmäisetäisyyttä olisi noudatettava niiden tuulivoimaloiden osalta, jotka olisivat maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolella. Kirjaus on ristiriidassa Suomen suunnittelujärjestelmän periaatteiden kanssa. Maakuntakaavan tarkoitus on olla yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jossa osoitetut ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Mikäli maakuntakaavassa osoitettua alueen erityisominaisuutta kuvaavaa soveltuvien tuulivoimaloiden alueiden osa-aluemerkintää (piste-katkoviiva, ei aluevaraus) ryhdyttäisiin tulkitsemaan lakiesityksen perustelujen mukaisella tiukkuudella, se estäisi suunnittelujärjestelmän peruseriaatteiden toteutumisen. On ehdottoman tärkeää, että myös jatkossa tuulivoimamaakuntakaavan ratkaisu **voit täsmentyä** kunnan laatimassa yleis- tai asemakaavassa.

Lakiluonnoksessa esitetty maanomistajien suostumukseen perustuva poikkeamismenettely ei korvaa sääntelyn ongelmallisuutta. Suostumusten kerääminen voi muodostua esteeksi hankkeen toteutumiselle tai hidastaa merkittävästi suunnitteluprosessia.

Lakiluonnokseen esitetty uusi sisältövaatimus siitä, että tuulivoimalarakentaminen ei saa aiheuttaa merkittäviä haitallisia maisemavaikutuksia, vaatii tarkennuksia. Nyt ehdotettu kirjaus jättää liikaa tulkinnanvaraa ja voi lisätä selvitys- ja hallinnollista taakkaa ilman, että se tuo lisäarvoa nykyiseen lainsäädäntöön, jossa maisemavaikutukset jo huomioidaan. On todennäköistä, että lisäys lisäisi tuulivoimakaavoituksen selvitystaakkaa, joka jo nyt on huomattava, sekä hidastaisi suunnittelun etenemistä.

9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Aurinkovoimarakentamisen ajankohtainen lainsäädäntö on tarpeellinen selkeyttämään nykyisiä säädöksiä ja niiden tulkintaa. Rakentamisluvan mahdollistava aurinkovoima-osayleiskaava on hyvä uudistus, mutta tarvitaan tarkennuksia siitä, milloin hankkeet voidaan toteuttaa sijoittamisluvalla ja milloin kaavoitusmenettely on tarpeen.

Pidämme joka tapauksessa rakennuslain 46 §:n luonnoksessa esitettyä kaavoituksen alarajaa (10 ha), aivan liian matalana. Kaavoitusvaatimuksen tulisi perustua ensisijaisesti hankkeen vaikutuksiin, mikä mahdollistaisi todennäköisesti mm. entisten turvesoiden hyödyntämisen ilman kaavoitusta.

18 Muutoksenhaku

Valitusoikeus asemakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on myös rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan, jos yhteisö on tehnyt 83 §:n 2 momentissa tarkoitetun muistutuksen kaavaehdotuksesta.

Yhteisöllä on kuitenkin aina valitusoikeus, jos:

- 1) asemakaavaehdotusta on muutettu yhteisölle epäedullisempaan suuntaan nähtävillä oloajan jälkeen;
- 2) valitus perustuu siihen, että asemakaavan laatimisessa tai hyväksymisessä on tapahtunut menettelyvirhe;
- 3) kyse on sellaisen asemakaavan hyväksymisestä, jonka toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia siten, että se edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017) tarkoitettua arviointimenettelyä.6.6.202521

Se, että alueellinen yhteisö voisi tehdä valituksen asemakaavasta puuttuu kunnan itsehallinto-oikeuteen. Tämä voisi johtaa myös siihen, että yksi toimija valittaa kaikista kaavoista esim. maakunnan alueella.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

Lakiluonnoksessa esitetään uutta korvausvelvoitetta kunnille.

Lausunnoilla olevan lakiluonnoksen mukaan nykyiseen alueidenkäyttölakiin (entiseen maankäyttö- ja rakennuslakiin, tulevaan kaavojen toteuttamislakiin) lisättäisiin metsätalouden harjoittamisen rajoituksia koskeva korvaus (101 a §). 101 a §:ä sovellettaisiin kaavoihin, jotka on hyväksytty lain voimaantulon jälkeen.

Ehdotuksen mukaan kunta joutuisi korvaamaan maanomistajalle maakunta-, yleis- tai asemakaavan suojelumääräyksestä johtuvasta rajoituksesta aiheutuvat vähäistä suuremmat taloudelliset menetykset, ellei kyse ole luonnonsuojelulain mukaisesta suojelualueesta tai luonnonsuojelulain 111 §:ssä tarkoitettusta alueesta tai metsälain 10 §:n mukaisista kohteista.

Esitetty muutos on kaavojen sisältövaatimukset ja asetettu korvauskynnys (vähäistä suurempi menetys, vähintään 3000 € tai 4 % rajoituksenalaisen markkinakelpoisen puuston arvosta) huomioon ottaen kunnille kohtuuton.

Kunnat eivät enää voisi laatia luonnonarvojen vaalimista ja luonnon monimuotoisuutta koskevia sisältövaatimuksia täyttäviä kaavoja ilman huomattavaa korvausvelvollisuutta.

Ristijärvellä 23.6.2025 Ristijärven kunnanhallitus